

Asia: VN/3049/2021

Lausuntopyyntö opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

1) Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin tuottamiin hyötyihin ja rekisterin käyttötarkoituksiin. Onko rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden? (Ks. raportin luku 6, osin myös luku 7).

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE katsoo, että selvityshenkilöt ovat kuvanneet opettajarekisterin hyötyjä ja käyttötarkoitusta kapeasti koulutuksen järjestäjän näkökulmasta. Tarvetta perustellaan erityisesti työvoimatarpeiden ennakointiin ja rekrytointiin liittyvillä hyödyillä.

Työmarkkinatilanne vaikuttaa sekä ammatillisten opettajien tarpeeseen, että saatavuuteen. Useita toimialoja koskeva osaajapula lisää ammattiosaajien koulutustarvetta ja näin ollen myös opettajien rekrytointitarvetta ammatillisissa oppilaitoksissa. Samanaikaisesti ammatillisten opettajien osaamiselle on kysyntää myös elinkeinoelämässä, jolloin koulutuksen järjestäjät ja yritykset kilpailevat samoista osaajista. On myös tyypillistä, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät palkkaavat opetustehtäviin alan ammattiosaajia, jotka suorittavat pedagogiset opinnot työn ohessa. Uusi opettajarekisteri ei toisi koulutuksen järjestäjille lisäarvoa näissä tilanteissa.

2) Opettajarekisteriin liittyvät haasteet: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisteriin liittyviin haasteisiin. Onko opettajarekisteriin ja sen perustamiseen liittyvä haasteet huomioitu selvityksessä onnistuneesti? (Ks. osin luvut 6, 8 ja 9)

AMKE pitää keskeisimpänä haasteena sitä, että opettajarekisterin hyödyt ovat vähäiset suhteessa rekisterin kokonaiskustannuksiin ja koulutuksen järjestäjille aiheutuvaan työmäärään. Esimerkiksi raportissa kuvatut opettajarekisterin hyödyt rekrytointin tukena eivät ole vakuuttavia. Koulutuksen järjestäjät hyödyntävät rekrytointinissa monipuolisesti erilaisia työnhakukanavia. Tarvittavat kelpoisuudet selvitetään hakuprosessin yhteydessä hakijalta itseltään.

Erilaiset tiedonkeruut ja viranomaisraportoinnit työllistävät jo tällä hetkellä merkittävästi koulutuksen järjestäjiä. Tulisi arvioida kriittisesti, onko jatkuva hallinnollisen taakan lisääminen tuloksellinen tapa kehittää koulutusjärjestelmää.

AMKE pitää opettajarekisterin vaikutusten arviointia koulutuksen järjestäjiin raportissa puutteellisena. Mikäli opettajarekisteri perustetaan, tulee siitä aiheutuvat kustannukset korvata täysimääräisesti koulutuksen järjestäjille.

3) Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaiheittainen eteneminen: Pyydämme kommentteja raportissa esitettyihin opettajarekisterin kohderyhmiin ja vaiheittaiseen etenemiseen. Jos opettajarekisteri perustetaan, mitkä kohderyhmät opettajarekisterin tulisi kattaa, mitä koulutusasteita sen tulisi koskea? Miksi? Onko selvityksessä esitetty opettajarekisterin perustamisen vaiheistaminen tarkoituksenmukaista? (Ks. luku 7)

AMKE ei kannata uuden rekisterin perustamista. Mikäli rekisteri perustetaan, tulisi ainoastaan selvityshenkilöiden esittämä ensimmäinen vaihe toteuttaa. Rekisteri soveltuu heikosti ammatilliseen koulutukseen, jossa on useita polkuja hankkia opettajan kelpoisuus.

4) Opettajarekisterin sisällöt: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin sisältöihin. Mitä tietoja rekisterin tulisi kattaa? (Ks. luku 7.3)

Osa opettajarekisteriin ehdotetuista tietosisällöistä on saatavilla jo olemassa olevista tietovarannoista. Merkittävä osa kerättäväksi esitetyistä tiedoista joudutaan kuitenkin poimimaan manuaalisesti eri tietojärjestelmistä tai kysymään erikseen henkilöltä itseltään. AMKE huomauttaa, että tämä lisää koulutuksen järjestäjien työmäärää ja kustannuksia.

5) Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset: Pyydämme kommentteja opettajarekisteriin liittyviin tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Pitäisikö opettajarekisterin tietojen saatavuus organisoida jotenkin toisin kuin mitä selvityksessä esitetään? (Ks. erityisesti luku 9.5; osin myös muut luvun 9 alaluvut)

AMKE painottaa, että tiedonsaantioikeuksiin, tietosuojakysymyksiin sekä tiedon käyttötarkoituksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Mikäli opettajarekisteri perustetaan, on tämä työ tehtävä tiiviissä yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa.

6) Opettajarekisterin kustannukset: Pyydämme kommentteja rekisterin perustamiseen ja ylläpitoon liittyviin kustannuksiin. Onko opettajarekisterin kustannukset kuvattu selvityksessä onnistuneesti? Millaisia selvityksen ulkopuolelle jääneitä kustannuksia opettajarekisterin perustamisesta ja ylläpidosta voi aiheutua? (Ks. pääasiassa luku 8.1)

AMKE pitää raportissa esitettyä arviota opettajarekisterin perustamiskustannuksista sekä vuosittaisista ylläpito-kustannuksista korkeana suhteessa saavutettavaan hyötyihin ja koulutuksen järjestäjien työmäärän kasvuun. AMKE huomauttaa, että kustannusarviossa ei ole huomioitu rekisterin käyttöönottoon, ylläpitoon, päivittämiseen sekä järjestelmien integrointiin liittyviä kustannuksia koulutuksen järjestäjille.

Raportin mukaan opettajia koskevat tiedot eivät muutu usein, eikä ilmoitettavia muuttujia ole lukumääräisesti kovinkaan useita. AMKE muistuttaa, että koulutuksen järjestäjät rekrytoivat uusia opettajia vuoden ympäri. Myös kelpoisuuksissa tapahtuu muutoksia, kun opetustehtäviin palkatut alan ammattiosaajat suorittavat työn ohessa pedagogisia opintoja.

Selvityshenkilöt esittävät, että henkilötason tietojen lisäksi rekisteriin tuotettaisiin summatietoa luokka- ja ryhmätasolla kaikista niistä työntekijöistä, jotka toimivat opetustoimen tukena. Näiden tietojen käyttötarkoitus jää epäselväksi. AMKE painottaa, että tämänkaltaisen tiedonkeruu lisäisi merkittävästi koulutuksen järjestäjien työtä. Esimerkiksi vaativana erityisenä tukena järjestettävässä ammatillisessa koulutuksessa opetuksen tukihenkilöstön määrä on isompi kuin opettajien ja vaihtuvuus on suurta. Kaiken kaikkiaan luokka- tai ryhmätasoinen tiedonkeruu ei sovellu osaamisperusteiseen ammatilliseen koulutukseen.

AMKE korostaa, että mikäli opettajarekisteri perustetaan, kaikki siitä koulutuksen järjestäjälle aiheutuvat kustannukset tulee korvata täysimääräisesti.

7) Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle: Pyydämme kommentteja vaihtoehtoista rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle. Onko esityksessä huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle? Olisiko selvityksessä esitetylle opettajarekisterille toimivaa vaihtoehtoa, joka tuottaisi tarvittavaa tietoa opettajista? Miten nykyistä kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta tulisi kehittää nykyisiä ja tulevia tietotarpeita vastaavaksi? (Ks. pääasiassa luku 8.3, myös 3.4)

-

8) Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen

AMKE katsoo, että opettajarekisterin vaikutuksia on tarkasteltu suppeasti koulutuksen järjestäjän näkökulmasta. Tämä koskee erityisesti rekisterin käyttöönottoon, ylläpitoon ja päivittämiseen liittyvän hallinnollisen työn kasvua sekä siitä aiheutuvia kustannuksia.

Ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön kelpoisuudet on avattu selvityksessä puutteellisesti.

9) Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?

Ei

Ågren Satu
Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry